

T.B.M.M.
İYİ PARTİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Tarih : 14.03.2025
Sayı : 104

SELCAN TAŞCI

Tekirdağ Milletvekili

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifimiz ve gerekçesi ekte sunulmaktadır.

Gereğini arz ederiz.

Selcan TAŞCI

Tekirdağ Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Adalet , Anayasa , Plan ve Bütçe
Esas Komisyon	Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler
Tarih: 17-3-2025	Esas No: 2/3012

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK.LIGI
17. Mart 2025
Numara:

T B M M GENEL EVRAK
17 Mart 2025
No : 1599821

GENEL GEREKÇE

Ülkemizde basın özgürlüğü Anayasa ile güvence altına alınmış haklar arasında bulunmaktadır. Bununla birlikte süreli ve süresiz yayın hakkı, basın araçlarının korunması, kamu tüzel kişilerinin elindeki basın dışı kitle iletişim araçlarından yararlanma hakkı da yine anayasal güvence altına alınmış haklardandır. Mevzuata bakıldığında 5187 sayılı Basın Kanunu, basın özgürlüğü ve bu özgürlüğün kullanımı ile basın kartlarına ilişkin usul ve esasları belirlemektedir, 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştırılanlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun ise Türkiye'de yayınlanan gazete, internet haber siteleri, internet haber siteleri ve mevkutelerle haber ve fotoğraf ajanslarında her türlü fikir ve sanat işlerinde çalışan ve İş Kanunundaki "işçi" tarifi haricinde kalan kimselerle bunların işverenleri hakkında uygulanmaktadır. Bu kanun kapsamına giren fikir ve sanat işlerinde ücret karşılığı çalışanlara gazeteci denmektedir. 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkındaki Kanunla radyo, televizyon ve isteğe bağlı yayın hizmetlerinin düzenlenmesi ve denetlenmesi, ifade ve haber alma özgürlüğünün sağlanması, medya hizmet sağlayıcılarının idarî, malî ve teknik yapıları ve yükümlülükleri ile Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun kuruluşu, teşkilâtı, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin usul ve esasları belirlemektedir.

Türkiye'de basın çalışanları açısından bakıldığında anayasal bir hak olmasına karşın toplumun bilgilenebilmesi işlevini yerine getiren gazetecilerin birçok sosyale güvenceden yoksun bırakılması, bu sektörde çalışanların iş güvencesinin medya patron ve yöneticilerinin inisiyatifinde olması, sektörde işsizlik riski ve düşük ücretle çalıştırılmaları, iletişim fakültesi mezunlarının istihdam edilmemesi ve gelecek güvencelerinin olmaması, itibari hizmet hakkının birçok kişiyi kapsam dışında bırakması gibi temel birçok sorunun olduğu görülmektedir.

Türkiye'de medya kuruluşları fiziki ve teknolojik donanım bakımından medya çevreleri bakımından yeterli görülmekle birlikte aynı durum çalışma koşulları, özlük hakları ve iş güvencesi bakımından beklenen düzeye ulaşamamıştır. Ayrıca belirtmek gerekir ki ülkede basın sektöründe giderek büyüyen işsizlik ve insan kaynağının verimsiz kullanılması da önem arz etmektedir. Fikir işçisi olarak adlandırılan gazetecilerin zor koşullar altında görevlerini yerine getirmeye çalıştıkları ve büyük bölümünün iş güvencesinden yoksun olduğu görülmektedir. Basında iş güvencesinin olmaması, basın özgürlüğü ile de ilişkilendirilebilen bir konudur. İş güvencesine sahip olamayan gazetecilerin, haber ve yorumlarında serbest hareket edemeyeceği, işsiz kalma endişesi ile patronları veya farklı çevrelerin baskısı altında kendi kendine sansür uygulayabileceği kabul edilen bir gerçektir. Farklı sektörlerde de faaliyet gösteren büyük medya patronları ekonomik kriz, yeniden yapılanma ve özellikle elektronik gazeteciliğe geçiş gibi farklı sebeplerle birçok gazetecinin işine son vermişlerdir.

Ülkemizde yürürlükte olan mevzuata bakıldığında; 5953 sayılı kanun ile 4857 sayılı İş Kanunundan kaynaklanan yasal haklar birbirinden farklıdır. Basın iş kanunu ile 4857 sayılı İş Kanunu birleştirilmemeli gazeteciliğin meslek olarak özel niteliği korunmalıdır ancak bazı alanlarda her iki kanunun farklı düzenlemeler içerdiği görülmektedir. Bu farklılıklar başta kıdem tazminatının kazanılması ve hesaplanmasında kendini göstermektedir. Basın iş kanunda

kıdem tazminatına hak kazanılması için öngörülen şartlar arasında beş yıl kıdem aranırken Anayasa Mahkemesinin 2021/62 Esas sayılı kararı ile bu hüküm iptal edilmiştir.

Kıdem tazminatı; kanunda belirtilen asgari bir çalışma süresini dolduran işçinin kanunda sayılan nedenlerden biriyle iş sözleşmesinin son bulması durumunda işçiye veya hak sahiplerine işçinin kıdem ve ücreti dikkate alınarak işveren tarafından ödenen para olarak adlandırılmaktadır. Kıdem tazminatında işçinin bir işveren için çalıştığı süre içinde işyerine yapmış olduğu katkı, söz konusu çalışma nedeniyle yıpranması, yeni bir iş edinmede karşılaşıacağı güçlükler gibi nedenler göz önüne alınarak geçmiş hizmetlerine karşılık bir ödeme yapılmaktadır. Gazetecilere ödenecek kıdem tazminatı için geçirilmesi gerekli olan hizmet süresi şartı Kanunun 6 ncı maddesinde düzenlenmiştir. Maddenin birinci fıkrasına göre gazeteciye kıdem tazminatı ödenebilmesi için gazetecilik mesleğinde en az beş yıl çalışmış olması gerekmektedir. Bu süre aynı veya farklı gazete, radyo, televizyon veya internet sitesi işverenleriyle çalışıp çalışmadığına bakılmaksızın gazeteci işçinin gazetecilik mesleğine ilk giriş tarihinden itibaren başlar. Ancak aksi kararlaştırılmadıkça gazetecinin kıdem tazminatı alması durumunda bir sonraki kıdem tazminatına esas olacak kıdemi yeni işe giriş tarihinden itibaren başlatılmaktadır. Anayasa Mahkemesi ilgili kararında bu durumu Anayasanın 10 uncu ve 35 inci maddesine aykırı bularak iptal etmiştir.

Basın iş sözleşmesinin feshinde yine iş kanunu ile arasında farklılıklar bulunmaktadır. Basın İş Kanununda fesih şartları ayrıntılı bir şekilde düzenlenmemiş ve gazetecinin mesleki sebeplerle haklı fesih hakkı düzenlenmemiştir. İş Kanununda fesih mühleti çalışma süresine bağlanmışken Basın İş Kanunda ihbar süresi sabit tutulmaktadır. Bu açıdan bakıldığında Basın iş kanunun ve basınla ilgili alanı düzenleyen diğer kanunların niteliği itibarıyla ayrıldığı ve özel düzenlemeler gerektirdiği anlaşılmaktadır. Uygulamada yaşanan sorunların çözülmesi için etkin ve özel çalışmaların yapılması zorunludur. Teklifimiz basın alanında yaşanan sıkıntıların çalışma hayatını etkileyen ciddi bir kısmını çözmeye ve basın özgürlüğünü sağlamaya yönelik birtakım yeniliklerin yapılmasına yöneliktir.

Demokratik toplumun varlığında ve devam ettirilmesinde önemli bir rol oynayan gazetecilerin görevlerini yerine getirirken ücret ve diğer alacaklarının birtakım özel düzenlemeler ile teminat altına alınması için gazeteciler lehine düzenlemelerin yapılmak zorunda olduğu temelinden hareket edilmiştir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1 – Fikir ve Sanat Eserleri Kanununa gazetecilik faaliyetleri ile üretilen her türlü eser İlim ve Edebiyat Eserleri olarak dahil edilmiştir.

MADDE 2 – Mevzuata göre normal askerlik sürecinde, askerlik hizmetini gören gazeteciye son aldığı ücret yarı oranında ödenmektedir. Ancak bazı durumlarda bu düzenlemenin aksine kanun hükmü dolanarak sözleşme imzalandığı görülmektedir. Teklifimiz ile bu durum engellenmek istenilmektedir. Yine aynı şekilde işveren tarafından, iş sözleşmesinin kadın çalışan bakımından hamilelik durumunda feshedilemeyeceği güvence altına alınmaktadır. Uygulamada iş verenler tarafından hamilelik ve doğum sürecinde farklı sebeplerle kadın gazetecilerin sözleşmelerinin feshedildiği görülmektedir. Teklifimiz ile bu durumun önüne geçilmek istenmektedir.

MADDE 3– Madde ile basın mesleğinde çalışanların haftalık izin sürelerine ilişkin düzenleme yapılmak istenmektedir. Basın çalışanları esnek çalışma saatlerine sahip olmakla birlikte bu durum gazeteci aleyhine yorumlanarak fazla sürelerle çalıştırılmaktadırlar. Teklifimizle sektördeki kötü koşulların çalışma saati bakımından belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bunun yanı sıra yüksek performans ve yaratıcılık gerektiren fikri iş kategorisinde bir hayli yorucu olan mesleğin dinlenme günlerine ilişkin düzenleme yapılmak istenmektedir.

MADDE 4 – Basın İş Kanununda yıllık ücretli izin hakkı düzenlenmiştir. Bu düzenlemede kazanılmış ancak kullanılmamış yıllık izinlere ilişkin hüküm bulunmamaktadır. Teklifimiz ile iş sözleşmesinin feshi halinde gazetecinin hak kazandığı ancak kullanmadığı yıllık izinlere ilişkin düzenleme yapılmak istenmektedir.

MADDE 5 – Gelir Vergisi Kanunu'nda değişiklik yapılarak foto muhabirlerin mesleki ekipman alımlarından itibaren üç yıl süreyle gelir vergisinden muaf tutulması amaçlanmaktadır.

MADDE 6 – Kamu yayıncılığı yapan Türkiye Radyo-Televizyon Kurumunun şeffaflığı ve denetimi Türkiye Radyo Ve Televizyon Kanunu ile sağlanmaktadır. Bu Kanunun 57 nci maddesinde Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulunun denetimi düzenlenmiş olup cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi ile başbakanlık kaldırılmıştır. İlgili madde güncelliğini yitirmiş ve bu durum TRT'nin denetimini sınırlandırmıştır. Teklifimizle madde metni cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine göre güncellenerek TRT denetimi yasama organı adına denetim yapan Sayıştaya verilmektedir.

Teklifle hali hazırda bulunmayan Başbakanlık Yüksek Denetleme Kuruluna verilmiş olan yetki Sayıştaya verilmektedir. Maddenin mevcut halinde Başbakanın Yüksek Denetleme Kurulundan denetim isteyebileceğine ilişkin yetki teklifle siyasi parti grupları veya en az yirmi milletvekilinin isteği ile Sayıştaya verilmektedir. Başbakanın rapor sonuçlarını adalet mercilerine sevki yetkisi ise TBMM Başkanına devredilmektedir.

MADDE 7 – Basın özgürlüğü sağlanması ve medya kuruluşları ile iktidar arasında tarafsızlığa yönelik tereddütlerin giderilmesi amacıyla medya kuruluşu sahipleri, belirtilen şahısların eşleri ve üçüncü dereceye kadar kan ve ikinci dereceye kadar kayın hısımları ile evlatlıkları ve evlat

edinenleri ve belirtilenlerin ortakları ile şirketlerinin kamu ihalelerine girmesinin yasaklanması amaçlanmaktadır.

MADDE 8– Teklifte maddenin birinci fıkrasına eklenen kamu idareleri tarafından bazı gazetecilere yönelik uygulanan dışlayıcı politikanın önlenmesi amacıyla akreditasyon uygulaması kaldırılmaktadır. Böylece tüm basın mensuplarının idare tarafından düzenlenen bilgilendirme toplantılarına katılabilmesi sağlanacaktır.

Maddeye eklenmesi öngörülen ikinci fıkra ile gazeteciler ve medya mensuplarının psikolojik veya fiziksel şiddete uğraması durumlarında açılacak manevi tazminat davalarında alt sınır belirlenmektedir. Bu tazminatın idare tarafından da tam yargı davaları ile ödenmesi ve kusuru bulunan ilgili kamu görevlilerinden bu tutarın rücu edilmesi düzenlenmektedir.

MADDE 9 – Maddenin mevcut halinde haber ajansı yayınları hariç her türlü süreli yayında; yönetim yerinin, sahibinin, temsilcisinin, sorumlu müdürün adları ve yayının türünün gösterilmesi düzenlenmiştir. Teklifimizle ile medya kuruluşlarının güncel sahiplik yapısının kamuoyu ile paylaşılması ve bu uygulamanın tüm yayınları kapsamı amaçlanmaktadır.

Ayrıca maddeye eklenen yeni fıkra ile yapay zekâ tarafından üretilen; çeviri, haber, fotoğraf, görsel, video ve her türlü içeriğin yapay zekâ tarafından üretildiğinin belirtilmesi zorunluluğu getirilmektedir.

MADDE 10 – Madde ile gazetecilerin haber kaynağını açıklamama hakkı genişletilmekte ve suç konusunda yapılan haberler de bu kapsama alınmaktadır. Yalnızca; Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar, Milli Savunmaya Karşı Suçlar, Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk ile Kamu Barışına Karşı Suçların bu kapsam dışında tutulması amaçlanmaktadır.

MADDE 11 – Süreli yayınlarda kişilerin şeref ve haysiyetini ihlâl edici veya kişilerle ilgili gerçeğe aykırı yayım yapılması halinde “Düzeltilme ve cevap hakkı” kullanılabilir. Düzeltilme ve cevabın kanunda belirtilen sürede yayımlanmaması durumunda sulh ceza hakiminden bu hakkın yerine getirilmesi istenebilmektedir. Teklifte yer alan madde ile düzeltilme ve cevap metninde haber ya da yazıdaki konularla sınırlı olarak hâkime değişiklik yapma yetkisi verilmektedir.

MADDE 12 –Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumunda çalışanlara basın kartı vermek medya mensubu olmak şartına bağlanmıştır.

MADDE 13 –Yürürlük maddesidir.

MADDE 14–Yürütme maddesidir.

FİKİR VE SANAT ESERLERİ KANUNU İLE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1 – 5/12/1951 tarihli 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “eserler” ibaresinden sonra gelmek üzere “, gazetecilik faaliyetleri” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 2 – 13/6/1952 tarihli ve 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanunun 16 ncı maddesinin üçüncü fıkrasına aşağıdaki cümle ve yedinci fıkrasının ikinci cümlesinden sonra aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Bu düzenlemeye aykırı sözleşme akdedilemez.”

“Hamilelik ve doğum nedeniyle kadın gazetecinin sözleşmesi feshedilemez.”

MADDE 3 – 5953 sayılı Kanunun 19 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 19 – Sözleşmede aksi kararlaştırılmamış ise genel bakımdan çalışma süresi haftada en çok kırk saattir.

Her beş günlük fiili çalışmayı müteakip gazeteciye iki günlük ücretli dinlenme izni verilmesi mecburidir. Gazetecinin vazifesi devamlı gece çalışmasını gerektirdiği hallerde hafta tatili iki gündür.

Birinci fıkra hükmü dışında gazeteci, çocuğu dünyaya geldiği zaman üç; eşi veya çocuğu, anası veya babası öldüğü zaman dört; çocuğu evlendiği, kardeşi, büyük anne veya büyük babası veya torunu öldüğü zamanlar iki gün olağanüstü ücretli izine hak kazanır. Bu izinler senelik izinden sayılmaz.”

MADDE 4 – 5953 Sayılı Kanun’un 21 inci maddesinin üçüncü fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“İş akdinin herhangi bir nedenle sona ermesi halinde gazetecinin hak kazanıp da kullanılmamış yıllık izin süresi için sözleşmenin sona erdiği tarihteki ücretin iki katı tutarında kendisine veya hak sahiplerine ödeme yapılır.”

MADDE 5– 31/12/1960 tarihli 193 sayılı Gelir vergisi Kanununa aşağıdaki madde eklenmiştir.

“**Mükerrer Madde 20/D-** Foto muhabirleri mesleki ekipman alımından itibaren 3 yıl boyunca gelir vergisinden müstesnadır.”

MADDE 6 – 11/11/1983 tarihli ve 2954 sayılı Türkiye Radyo Ve Televizyon Kanununun 57nci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Yüksek Denetleme Kurulunun denetimi:

Madde 57 – Türkiye Radyo- Televizyon Kurumu; idari, mali ve teknik konularda Sayıştay denetimine tabidir.

Siyasi parti grupları veya en az yirmi milletvekili tarafından, Kurum ile ilgili olarak belli bir hususun incelenmesini Sayıştay’dan isteyebilir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı gerektiğinde rapor sonuçlarını adalet mercilerine sevk eder.”

MADDE 7 – 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu’nun 11 inci maddesinin birinci fıkrasının e bendinde yer alan “(c) ve (d)” ibaresinin “(c), (d) ve (e)” şeklinde, f bendinde yer alan “(c), (d) ve (e)” ibaresi “(c), (d), (e) ve (f)” şeklinde ve fıkra d bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş ve diğer bentler buna göre teselsül ettirilmiştir.

“e) Medya kuruluşu sahipleri.”

MADDE 8 – 9/6/2004 tarihli ve 5187 sayılı Basın Kanunu’nun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümleler, birinci fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiştir.

“Kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılan bilgilendirme toplantılarına katılım için medya mensubu kişiler için akreditasyon veya herhangi bir adla kısıtlama uygulanamaz. Cumhurbaşkanlığı ve Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yapılan bilgilendirme toplantılarına katılım için en az beş yıl basın kartı sahibi olma şartı aranır.”

“Basın özgürlüğünün engellenmesi, gazetecilerin çalışmasını zorlaştıracı uygulamalara gidilmesi, gazetecilere veya medya mensubu kişilere psikolojik ya da fiziksel şiddet uygulanması durumlarında ilgili medya mensubu kişiler lehine beşyüz bin Türk lirasından az olmamak üzere manevi tazminata hükmedilir. Bu fiillerin idare tarafından işlenmesi halinde ise aynı hükümler tam yargı davalarında da uygulanır. İdare tarafından ödenecek bu tazminat kusuru bulunan ilgili kamu görevlilerinden rücu edilir.”

MADDE 9 – 5187 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “Haber ajansı yayımları hariç her türlü süreli” ibaresi “Her türlü” şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“Medya kuruluşlarının güncel sahiplik yapısı İçişleri Bakanlığı tarafından erişimi kolay biçimde kamuoyu ile paylaşılır.”

“Yapay zeka tarafından oluşturulan her türlü içeriklerin yapay zeka tarafından üretildiği görünür biçimde belirtilir.”

MADDE 10 – 5187 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “sahibi,” ibaresinden sonra gelmek üzere “konusu suç olsa dahi” ibaresi ve fıkra aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar, Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar, Milli Savunmaya Karşı Suçlar, Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk ile Kamu Barışına Karşı Suçlar bu kapsam dışındadır.”

MADDE 11 – 5187 sayılı Basın Kanunu’nun 14 üncü maddesine altıncı fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Hâkim tarafından yayımın yapılmasına ilişkin karar verilirken haber ya da yazıdaki konularla sınırlı olarak düzeltme ve cevap metni değiştirilebilir.”

MADDE 12 – 5187 sayılı Basın Kanunu’nun Ek 3 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında bulunan “edenlerde” ibaresinden sonra gelmek üzere “medya mensubu olmak şartıyla” ibaresi ve fıkra aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Medya mensubu iken kamuda basın dışında göre ve geçenlerin basın kartı hakları, o süre boyunca askıya alınır.”

MADDE 13 – Bu kanun yayımı tarihinde yrrlge girer.

MADDE 14 –Bu kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.